Norm for informasjonssikkerhet i helsesektoren

Utgitt med støtte av: Direktoratet for e-helse

Fjernaksess mellom leverandør og virksomhet

Støttedokument
Faktaark nr 36
Versjon: 3.2
Dato: 01.10.2018

Formål	Hindre uautorisert bruk og ivareta integritet og konfidensialitet for helse- og personopplysninger ifm. fjernaksess. Sørge for tilstrekkelig sikkerhet ved tilkobling og overføring av helse- og personopplysninger.		
Ansvar	Virksomhetens ledelse har ansvaret for å forsikre seg om at bruk av fjernaksess fra leverandører ivaretar kravene til konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet og kvalitet.		
Gjennomføring	Gjennomføres før oppkobling av fjernaksess og som en løpende aktivitet ved bruk av fjernaksess.		
Omfang	Ved etablering og bruk av fjernaksess.		
Målgruppe Dette faktaarket er spesielt relevant for:	☒ Leverandør ☒ IKT-ansvarlig ☐ Forsker ☐ Prosjektleder	☒ Sikkerhetsleder / sikkerhetskoordinator ☒ Virksomhetens leder/ledelse ☐ Forskningsansvarlig	☐ Medarbeider/ansatt ☒ Databehandler ☐ Personvernombud
Hjemmel	• Personvernforordningen artikkel 32 • Pasientjournalloven § 22 • Helseregisterloven § 21 • Helsepersonelloven § 25		
Referanser	• Norm for informasjonssikkerhet i helsesektoren • Veileder for fjernaksess mellom leverandør og virksomhet • Faktaark 15 – Hendelsesregistrering (logging) og oppfølging • Faktaark 7 – Risikovurderinger • Rammeverk for autentisering og uavviselighet i elektronisk kommunikasjon med og i offentlig sektor, april 2008 http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/IKT-politikk/eID_rammeverk_trykk.pdf		

Merknad 01.10.2018: Utdaterte hjemler og referanser er fjernet, men dokumentet kan inneholde tekst som er foreldet ut fra siste versjon av Normen, ny personopplysningslov, endringer i helselovgivning eller EUs personvernforordning.

Nr.	Aktivitet/Beskrivelse
1.	**Prinsipper for fjernaksess** a) Prinsipper for fjernaksess må være forankret i virksomhetens styringssystem for informasjonssikkerhet b) Virksomheten bør etablere en enhetlig løsning for fjernaksess ifm helse- og personopplysninger og ikke mange fragmenterte løsninger for enkelte leverandører c) All tilgang til virksomhetens systemer ved bruk av fjernakses d) Etter en risikovurdering, og hvis det er i samsvar med formålet med fjernaksess, kan det unntaksvis legges opp til løsninger som ikke krever manuelle operasjoner for å åpne opp tilgangen til fjernaksess (se Veileder for fjernaksess mellom leverandør og helsevirksomhet) e) Alle aktiviteter skal hendelsesregistreres. Leverandør skal dokumentere hva som er utført i virksomheten. Hendelsesregistre kan være både elektroniske og manuelle

Nr.	Aktivitet/Beskrivelse
2.	**Før fjernaksess etableres** a) Det skal gjennomføres en behovskartlegging for hvert nytt eller endret leverandørforhold med mål å fastsette: - Det faglige formålet med oppkoblingen og viktigheten for organisasjonen - Hvilke system eller registre det skal gis tilgang til - Hvilken teknisk løsning oppkoblingen baseres på: terminalserver, klient, databaseverktøy, WEB, osv - TCP/IP nettadresser og port numre som skal anvendes - Behov for tilgang for å lese, skrive og opp/nedlastning av helse- og personopplysninger, og hvordan dette skal administreres og dokumenteres - Tilgang med administratorrettigheter på operativsystem, database eller fagapplikasjon - Bruk av fjernadministrasjon (ta over skjerm, tastatur og datamus) som skal initieres fra virksomheten b) Det skal gjennomføres en risikovurdering med basis i virksomhetens nivå for akseptabel risiko c) Ut fra risikovurderingen må virksomheten fastsette følgende: - Om fjernaksess skal benyttes og om den skal benyttes på den aktuelle løsningen - Hvilket nivå tilgangen skal skje på i forhold til operativsystem, database med mer - Bruk av predefinert utstyr for aksess til fjernaksessløsningen - Tilgang til deler av registre med helse- og personopplysninger og typen av tilgang i forhold til: lese, skrive, opp- og nedlastning - Bruk av opp- og nedlasting av tekniske rettinger i programmer og konfigurasjonsparametere - Krav til leverandørens nettverk og utstyr - Oppkobling og bruk av verktøy for fjernadministrasjon skal i hovedsak initieres fra virksomheten som en aktiv handling - Behov for koordinering mellom flere leverandører før løsningen etableres - Hvilke prosedyrer og avtaler som må være på plass ut fra øvrige krav i virksomhetens styringssystem for informasjonssikkerhet
3.	**Avtaler** a) Det skal inngås skriftlig avtale som minimum skal inneholde: - Hvem avtalepartene er - Formålet med avtalen eller særavtalen - Ansvarlige personer/roller - Virksomheten skal ha tilgang til leverandørens dokumentasjon av sikkerhetsmål og strategi - Virksomheten skal ha innsynsrett i leverandørens løsning for ivaretakelse av Normen - Virksomheten skal ha rett til innsyn i leverandørens relevante hendelsesregistre - Taushetsplikt for leverandørens personale - Hvilke prosedyrer som gjelder for fjernaksessløsningen - Prosedyre for avviksbehandling - Konsekvenser ved brudd på avtalen - Oversikt over hvilke systemer det gis fjernaksess til - Beskrivelse av utstyr leverandøren kan benytte til fjernaksess og eierforholdet til utstyret - Konsekvensutredning ved tilsiktet brudd under bruk av fjerntilkoblingen
4.	**Dokumentasjon** a) Følgende dokumentasjon skal være på plass før tilgang til fjernaksess gis: - Signert taushetserklæring med henblikk på tilgang til helse- og personopplysninger. Leverandøren oppbevarer disse for eget personell. Se Normen vedrørende taushetsplikt for ansatte - Lest og akseptert sikkerhetsinstruks

Nr.	Aktivitet/Beskrivelse
	- Prosedyre for ▪ Signering av taushetserklæring og bekreftelse på at sikkerhetsinstruks er lest og akseptert ▪ Opplæring av servicemedarbeider ▪ Administrasjon av autorisasjon til utstyr som benyttes til fjernaksess ▪ Bruk av løsning for sterk autentisering ▪ Avviksbehandling ifm fjernaksess ▪ Hendelsesregistrering og oppfølging av hendelsesregistre ▪ Sletting av datafiler hentet fra virksomheten ▪ Destruksjon av lagringsmedia ved utrangering ▪ Oppgaver som kan utføres ved oppkobling /etablering av fjernaksess Tildele autorisasjon til nettverk, utstyr og systemer ▪ Autentisering av servicemedarbeider hos leverandør ▪ Kontroll av tildelte autorisasjoner ▪ Oppgaver som skal utføres ved oppkobling /etablering av fjernaksess ▪ Andre tekniske og administrative prosedyrer som styringssystemet krever eller som risikovurderingen påpeker
5.	**Valg og etablering av teknisk løsning** a) Den tekniske løsningen bør inneholde følgende elementer: - Den ytre termineringen bør skje gjennom en brannmur og i en egen DMZ-sone for fjernaksess - Kun forhåndsgodkjent og eksplisitt definert trafikk tillates - Autentisering skal være med sikkerhetsnivå 4 - Om det foreligger et faglig behov for at leverandøren flytter helse- og personopplysninger til leverandørens sikre nettverksområder skal det utføres iht en databehandleravtale - All ekstern kommunikasjon med helse- og personopplysninger skal krypteres med minimum krypteringsstyrke som tilsvarer bruk av PKI eller virksomhetssertifikat iht gjeldende "Kravspesifikasjon for PKI i offentlig sektor" er tilfredsstillende. [1] - Det skal være løsninger for å hindre ondsinnet programvare hos leverandøren og virksomheten - Det skal sikres med tekniske tiltak at leverandørens arbeidsstasjon ikke er tilkoblet andre nettverk når det gjennomføres tilkobling til virksomhetens nettverk Eksempler på tekniske løsninger finnes i "Veileder for fjernaksess mellom leverandør og virksomhet"
6.	**Hendelsesregistrering** a) Det skal iverksettes hendelsesregistrering, slik at det er mulig å oppdage og oppklare brudd på sikkerheten. I virksomhetens systemer og nettverk skal følgende hendelsesregistreres ved autorisert bruk: - entydig identifikator for den autoriserte brukeren - rollen den autoriserte brukeren har ved tilgangen - virksomhetstilhørighet - organisatorisk tilhørighet til den som er autorisert - hvilke type opplysninger det er gitt tilgang til - grunnlaget for tilgangen - tidspunkt og varighet for *tilgangen* b) Ved fjernakses fra *leverandør* skal følgende i tillegg hendelsesregistreres: - Initiert trafikk mot IP-adresser og portnummer

[1] http://www.difi.no/artikkel/2010/04/kravspesifikasjon-for-pki

Nr.	Aktivitet/Beskrivelse
	- Hvilke data/datafiler som er lastet ned til leverandøren (datafiler) eller opp til virksomheten (programfiler og patcher) - Entydig identifikator for den hos *leverandør* som har benyttet den aktuelle *fjernaksess* c) For forsøk på uautorisert bruk skal følgende hendelsesregistreres: - Brukeridentiteten som ble benyttet - Tidspunkt (dato og klokkeslett) - IP-adresse eller annen identifikasjon av PC/arbeidsstasjon som ble benyttet (for eksempel MAC-adresse eller NAT-adresse) d) Hendelsesregistre skal oppbevares i minimum 2 år.